
FYSIIKAN TUTKIMUSLAITOKSEN JOHTOKUNNAN KOKOUS 2/2019

PÖYTÄKIRJA

AIKA TIISTAI 1.10.2019 klo 11.00–12.45
PAIKKA HIP:in kokoushuone (A311), Gustaf Hällströmin katu 2, 3. kerros

JÄSENET

prof. Mikko Alava (Aalto)
vararehtori Paula Eerola (HY), puheenjohtaja
prof. Kari J. Eskola (JY)
~~vararehtori Jari Hämäläinen (LUT)~~
vararehtori Henrik Kunttu (JY)
dekaani Kai Nordlund (HY)
vararehtori Ossi Naukkarinen (Aalto)
varadekaani Samuli Siltanen (HY)
provosti Jarmo Takala (TUNI)
vanhempi tutkija Tapio Lampén (HIP henkilöstö)
laboratorionjohtaja Maarit Muikku (STUK)

VARAJÄSENET

~~prof. Adam Foster (Aalto)~~
~~varadekaani Marja Liisa Riekkola (HY)~~
~~prof. Paul Greenlees (JY)~~
prof. Erkki Lähderanta (LUT)
~~varadekaani Ari Jokinen (JY)~~
~~prof. Minna Palmroth (HY)~~
~~prof. Harri Lipsanen (Aalto)~~
~~prof. Mikko Ritala (HY)~~
~~prof. Esa Räsänen (TUNI)~~
~~tutkijatohtori Venus Keus (HIP henkilöstö)~~
~~johtava asiantuntija Kari Peräjärvi (STUK)~~

ESITTELIJÄ johtaja Katri Huitu
ASiantuntija varajohtaja, tutkimuskoordinaattori Antti Väihkönen
SIHTEERI hallintopäällikkö Tuulikki Laurila

1. Kokouksen avaus ja päätösvaltaisuus

Helsingin yliopiston johtosäännön 21 §:n mukaan hallintoelin on päätösvaltainen, kun vähintään puolet jäsenistä, kokouksen puheenjohtaja mukaan luettuna, on läsnä.

Tampereen yliopiston rehtorin 10.4.2019 päätöksellä Tampereen yliopisto on nimennyt HIP:in johtokunnan jäseneksi 1.4.2019–31.3.2022 provosti Jarmo Takalan ja hänen varahenkilökseen professori Esa Räsäsen.

2. Esityslistan hyväksyminen

Esitys: Hyväksytään esityslista kokouksen työjärjestykseksi.

Päätös: Päätettiin esityksen mukaan.

3. Johtokunnan kokouksen 1/2019 pöytäkirjan hyväksyminen

Esitys: Hyväksytään edellisen johtokunnan kokouksen pöytäkirja (*liite 1*).

Päätös: Hyväksyttiin esityksen mukaan.

4. Ilmoitusasioita

- Valmisteluryhmän kokouksien 3–5/2019 muistiot (*liitteet 2–4*)
- HIP Helsingin yliopiston tutkimuksen arvioinnissa (*liite 5, sivut 253–261*)
- Tutkimuslaitoksen kulut ajalla 1/2019–8/2019 (*liite 6*)
- STUK:in jatkosopimus
- Panja Luukka LUT-yliopiston professoriksi sekä CERN:in CMS collaboration boardin varapuheenjohtajaksi ja sihteeriksi
 - EPPCN: Suomen edustaja Johanna Pellinen
 - kesäharjoittelu 2019 CERN:issä ja ESRF:ssä
 - IKBEST5 8.–10.4.2019 Helsingissä
 - Tampereen yliopiston rehtoraatin vierailu CERN:issä 23.4.2019
 - ApPEC MoU:n allekirjoittaminen 16.5.2019
 - Non Minimal Higgs RISE workshop 27.–29.5.2019 Helsingissä
 - BootCamp CERN:issä 3.–7.6.2019
 - Euclid Consortium Meeting 4.–7.6.2019 Helsingissä
 - COSINUS-kokeen esittely Helsingissä 27.6.2019
 - CompactLight XLS Midterm Meeting 1.–4.7.2019 Helsingissä
 - CMS Tracker Week 15.–19.7.2019 Helsingissä
 - Magnus Ehrnroothin säätiön vierailu CERN:issä 19.–20.8.2019
 - Nordita program 26.8.–20.9. Gravitational Waves from the Early Universe
 - Tutkijoiden yö 27.9.2019

5. HIP:in valtakunnallisen tehtävän rahoitus 2021 alkaen

OKM:n yliopistoille sopimuskausittain myöntämään valtakunnallisen tehtävän rahoitukseen kuuluvat toiminnot ja infrastruktuurit, joilla on erityistä valtakunnallista koulutus-, tutkimus- tai sivistyspoliittista merkitystä.

HIP:in valtakunnallisen tehtävän rahoitus sopimuskaudella 2017–2020 on 3,37 M euroa vuodessa (vuoden 2017 taso). OKM:lle 14.6.2019 jätetyssä ns. perustietojen kartoituksessa Helsingin yliopisto ehdotti HIP:in valtakunnallisen tehtävän rahoitukseksi 2021–2024 4,5 M euroa vuodessa perustuen FAIR:in tutkimustoiminnan alkamiseen sekä muihin kasvaneisiin vastuisiin.

OKM:n 20.9.2019 ehdotus HIP:in valtakunnallisen tehtävän rahoitukseksi kaudelle 2021–2024 on 2,5 M euroa vuodessa. Lisäksi OKM toteaa, että vuonna 2025 alkavalla sopimuskaudella tavoitteena on, että tällaisia tehtäviä ei huomioitaisi enää erikseen valtakunnallisissa tehtävissä.

OKM:n ehdotuksen taustamuistion mukaan lähes kaikkien aiempien valtakunnallisten tehtävien rahoitusta on vähennetty vähintään 15 prosenttia kuluvan sopimuskauden tasosta. Lisäksi todetaan, että infrastruktuurityyppisten toimintojen osalta vähennys on ollut vähintään 25 prosenttia, ellei tähän ole liittynyt olennaista toiminnan muutosta.

Yliopistojen on mahdollista jättää OKM:lle vastine ehdotuksesta 11.10.2019 mennessä. HIP:in johtajan vastaus on pöytäkirjan liitteenä (*liite 7*).

Esiitys: Johtokunta keskustelelee kannanotosta HIP:in valtakunnallisen tehtävän rahoitukseen 2021 alkaen.

Päätös: Johtokunta toteaa, että HIP on yliopistojen yhteinen tutkimuslaitos, joten ehdotettu leikkaus kohdistuu viiteen yliopistoon. Johtokunta painottaa HIP:in merkittävyyttä kansainvälisessä ja kansallisessa tutkimustoiminnassa. Työllistyvyydellä ja osaamisella on suuri merkitys HIP:in toiminnassa, samoin kuin yritys yhteistyöllä ja teknologiansiirrolla.

6. Tieteellisen neuvottelukunnan (SAB) suositukset

Fysiikan tutkimuslaitoksen tieteellinen neuvottelukunta (SAB) kokoontui Helsingin yliopistossa 28.8.–29.8.2019. SAB:in raportti on pöytäkirjan liitteenä (*liite 8*).

Asia oli esillä keskusteluasiana. Keskustelussa nostettiin esiin tarve saada *industrial liaison officer* vauhdittamaan teknologiansiirtoa niin hiukkasfysiikassa kuin fuusiotutkimuksessa.

7. Tutkimuslaitoksen toimeenpanosuunnitelma vuodelle 2020

Fysiikan tutkimuslaitoksen johtosäännön 4 §:n mukaan johtokunnan tehtävänä on hyväksyä tutkimuslaitoksen toimintaa, taloutta ja henkilöstöä koskevat suunnitelmat. Tutkimuslaitoksen toimeenpanosuunnitelman luonnos (ml. riskienkartoitus) vuodelle 2020 on pöytäkirjan liitteenä (*liitteet 9–10*).

Esitys: Johtokunta hyväksyy toimeenpanosuunnitelman vuodelle 2020 ja valtuuttaa johtajan viimeistelemään sen.

Päätös: Esityksen mukaan.

8. Teoriaohjelman tutkimusprojektien valinta

Teoriaohjelman kaikki tutkimusprojektit päättyvät vuoden 2019 lopussa. Teoriaohjelman projektit olivat haettavana ajalla 20.12.2018–28.2.2019. Projekteja haki 27 hakijaa.

Johtokunta kannatti 3/2018 kokouksessaan menettelyä, jossa kaksi nykyistä tutkimusprojektia voi saada kolmivuotisen jatkokauden 1.1.2020 lukien. Jatkokauden saavien tutkimusprojektien kokonaiskesto on tällöin poikkeuksellisesti yhdeksän vuotta (3+3+3 vuotta). Lisäksi 1.1.2020 käynnistyy 2–3 uutta tutkimusprojektia, joiden kokonaiskesto on tavanomainen (3+3 vuotta).

Johtokunta perusti 1/2019 kokouksessaan valintaryhmän valmistelemaan johtokunnalle ehdotuksen teoriaohjelman projekteista 1.1.2020 alkaen. Työryhmän puheenjohtaja on teoriaohjelman johtaja, akatemiaprofessori Kari Rummukainen, ja muut jäsenet johtaja Katri Huitu, professori Päivi Törmä (Aalto-yliopisto), professori Kimmo Kainulainen (Jyväskylän yliopisto) ja professori Esa Räsänen (Tampereen yliopisto).

Valintaryhmä ehdottaa yksimielisesti johtokunnalle, että teoriaohjelman kaksi nykyistä projektia saa jatkokauden ajalle 1.1.2020–31.12.2022:

- QCD and strongly interacting gauge theory (Tuomas Lappi, Jyväskylän yliopisto):
- High energy phenomenology in the LHC era (Aleksi Vuorinen, Helsingin yliopisto):

Valintaryhmä ehdottaa yksimielisesti johtokunnalle, että teoriaohjelman uusiksi projekteiksi valitaan ajalle 1.1.2020–31.12.2022 seuraavat projektit:

- Theoretical Cosmology (Sami Nurmi, Jyväskylän yliopisto)
- Topological Matter (Teemu Ojanen, Tampereen yliopisto)

Valintaryhmän perustelut ovat pöytäkirjan liitteenä (*liite 11*). SAB tukee raportissaan vahvasti edellä mainittujen nykyisten projektien jatkokautta sekä edellä mainittujen uusien projektien valitsemista HIP:in tutkimusprojekteiksi 1.1.2020 alkaen.

9. HIP:in projektirakenne 1.1.2020 alkaen

Fysiikan tutkimuslaitoksen johtosäännön 4 §:n mukaan johtokunnan tehtävänä on päättää tutkimuslaitoksen toiminnan jakaantumisesta ohjelmiin ja hyväksyä uudet tutkimus- ja kehitysprojektit. (*Liitteet 12–13*).

Esisitys: Johtokunta hyväksyy liitteen 13 mukaiset projektit voimassaoloaikoiheen.

Päätös: Esityksen mukaan.

10. Staff scientistin rekrytointi ilmaisinelaboratorioon

Ilmaisinelaboratorio on tutkimuslaitoksen pysyvä toiminto, joka tukee tutkimuslaitoksessa tehtävää tutkimusta, opetusta ja outreach-toimintaa. HIP:in kokeellisten ohjelmien instrumentaatio ja ilmaisinelkehitys ovat laboratorion toiminnan keskiössä.

Ilmaisinelaboratorion tutkimuksen tukihenkilökunta on pysyvissä työsuhteissa muun henkilökunnan nimikkeillä. HIP:in tutkimushenkilöstö taas on HIP:in henkilöstösuunnitelman mukaisesti määräaikaisissa työsuhteissa, koska HIP:issä tehtävä tutkimus tehdään määräaikaisissa, yleensä kolmivuotisissa projekteissa.

Ilmaisinelaboratoriosta on lähiaikoina siirtymässä laboratorionsinööri eläkkeelle. Laboratorioon tarvitaan pysyvä tutkijakoulutettu staff scientist, joka pystyy pitkäjänteisesti hyödyntämään ja kehittämään laboratorion monipuolista tutkimusinfrastruktuuria.

Helsingin yliopistossa staff scientist -nimike ei ole käytössä. Yliopiston linjauksen mukaan tehtävä avataan yliopistotutkijan nimikkeellä, ja staff scientist mainitaan työsopimuksen tehtäväkuvauksessa. Hakuilmoitusluonnos on pöytäkirjan liitteenä (*liite 14*).

Esisitys: Johtokunta puoltaa yliopistotutkijan (staff scientist) rekrytointia ilmaisinelaboratorioon.

Päätös: Esityksen mukaan.

11. Teoriaohjelman johtajan ja ydinaineen ohjelman johtajan nimeäminen

HIP:in työjärjestyksen (vahvistettu johtokunnassa 25.11.2010) mukaan tutkimuslaitoksen kullakin ohjelmalla on johtaja, jolta edellytetään ohjelma-alansa hyvää hallintaa, kokemusta tutkimustyön johtamisesta ja omaa aktiivista panosta tutkimus- tai kehitystoimintaan. Ohjelman johtaja nimetään tehtävänsä määrääjäksi, enintään viideksi vuodeksi. Ohjelman johtajan tehtävänä on:

- päättää ja vastata ohjelmansa tieteellisestä ja muusta toiminnasta johtokunnan vuosittain hyväksymän toiminta- ja taloussuunnitelman antamissa rajoissa,
- tehdä tutkimuslaitoksen johtajalle esitykset ohjelmansa sisällöstä ja henkilökuntansa enintään kolmen vuoden mittaisista kiinnityksistä.

Helsingin yliopiston henkilöstöjohto on 12.9.2019 linjannut, että ohjelma-johtajille, jotka eivät ole Helsingin yliopiston ypj-järjestelmässä, voidaan maksaa palkkio ohjelman johtamisesta.

Johtokunta nimesi kokouksessaan 1/2016 teoriaohjelman johtajaksi Kari Rummukaisen ja ydinaineen ohjelman johtajaksi Ari Jokisen ajalle 1.1.2017–31.12.2019. (*Liitteet 15–16*).

Esitys: Nimetään akatemiaprofessori Kari Rummukainen teoriaohjelman johtajaksi ja professori Ari Jokinen ydinaineen ohjelman johtajaksi ajalle 1.1.2020–31.12.2024.

Päätös: Esityksen mukaan.

12. HIP:in pitkän aikavälin strategia

HIP:ille laadittavan pitkän aikavälin tutkimusstrategian tarkoituksena on luoda kokonaiskuva tutkimuslaitoksen tämänhetkisestä tutkimustoiminnasta ja toimintaympäristöstä, ennakoida toimintaympäristön muutoksia ja tutkimuksen kehityssuuntia sekä määritellä tutkimuslaitoksen tutkimustoiminnan pitkän aikavälin tavoitteet sekä keskeiset toimenpidekokonaisuudet. Strategian aikajänne vaihtelee ohjelmakohtaisesti. Pitkän aikavälin strategian pääpaino on tutkimuksessa, mutta siinä huomioidaan myös tasa-arvoon, yhdenvertaisuuteen ja työhyvinvointiin liittyviä näkökohtia. Strategialuonnos on pöytäkirjan liitteenä (*liite 17*). Asia oli esillä keskusteluasiana.

13. HIP:in tulevia tapahtumia

- HIP:in torikokous (HIP Town Meeting) 3.10.2019 Kansallismuseon auditoriossa
- kosmologian ja astrofysiikan kokous Tampereella 31.10.–1.11.2019
- Nordic Network for Diversity in Physics Conference 4.–5.11.2019 Helsingissä

- NuSPRASEN workshop 25.–27.11. Helsingissä
- HIP / Helsinki: 21.11. Christmas Dinner; 18.12. Christmas Coffee

14. Muut asiat

Samuli Siltanen vastaanotti 30.9.2019 Wienissä Kansainvälisen atomienergiajärjestön IAEA:n haastekilpailun toisen palkinnon. Kilpailussa, johon Siltasen tutkimusryhmä yhdessä Helsingin yliopiston fysiikan tutkijoiden ja STUK:in asiantuntijoiden kanssa osallistui, haettiin ratkaisuja käytetystä ydinpolttolaitteesta lähtevän gammasäteilyn tulkintaan. Palkintoon johtava tutkimus käynnistyi HIP:issä Peter Dendoovenin NINS3-FiDiPro-projektissa.

15. Johtokunnan seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään Kumpulassa torstaina 21.11. klo 11–13.

16. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen noin klo 12.45.

Paula Eerola
Vararehtori, johtokunnan puheenjohtaja

Tuulikki Laurila
Hallintopäällikkö, johtokunnan sihteeri

Päätös on allekirjoitettu sähköisesti Helsingin yliopiston asian- ja dokumentinhallintajärjestelmässä (RIIHI).

Tämä asiakirja on allekirjoitettu

Lista allekirjoittajista

Allekirjoittaja

Todennus